

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ТАЙЛАН

**ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

**ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ТАЙЛАН**

2021

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР	3
ӨМНӨХ ҮГ	4
1 БҮЛЭГ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЛААР	6
Аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	6
Аудитын иргэдийн бүлгийн үйл ажиллагаа,	
Авлигын эсрэг хөтөлбөрийн биелэлт	
2 БҮЛЭГ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТЫН ТАЛААР	11
3 БҮЛЭГ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЛААР	14
4 БҮЛЭГ НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЛААР	15
5 БҮЛЭГ ИТХ БОЛОН ӨӨРИЙН САНААЧИЛГААР ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР	16
6 БҮЛЭГ ДОТООД АЖЛЫН ТАЛААР	18
7 БҮЛЭГ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАГНАЛ, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	26
8 БҮЛЭГ ДҮГНЭЛТ, САНАЛ	29

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

УИХ	Улсын Их Хурал
ТАГ	Төрийн аудитын газар
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар
ГАГ	Гүйцэтгэлийн аудитын газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт
ЖДҮДС	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сан
МХС	Мал хамгаалах сан
СХС	Сум хөгжүүлэх сан
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ТЭДС	Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан
ББНШК	Баримт бичгийг нягтлан шалгах комисс

МЭНДЧИЛГЭЭ

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 2021 оны эхний хагас жилийн үйл ажиллагааны тайланг өргөн барьж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын 2021 онд дэвшүүлсэн “Аудитыг цахимжуулж, нэгтгэн удирдах тогтолцоог бүрдүүлэн төлөвшүүлэх” гэсэн зорилтын хүрээнд эхний хагас жилд 4 бүлэг 33 нэрийн ажлыг 17 орон тоотойгоор хийж гүйцэтгэлээ.

Тус зорилтын хүрээнд Шилэн дансны цахимд хуудсанд санхүүгийн тайлангийн аудитын шилэн дансны мэдээлэл, статистик мэдээг шивэх төлөвлөгөөг гаргаж хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь санхүүгийн тайлангийн аудитаар 198 санхүүгийн тайланд дүгнэлт өгч, 78 санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулан үзэж нэгдсэн удирдамжаар гүйцэтгэлийн 1, нийцлийн 1 аудит, өөрийн санаачилгаар гүйцэтгэлийн 3 аудитыг 3 ахлах аудитор, 6 аудиторын хүчин чадлаар 2542 хүн өдөр, 2808 илүү цаг ажиллаж, 166.2 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэж орон нутгийн төсөвт 1,112.2 сая төгрөгийн орлогыг төвлөрүүлсэн байна.

Төрийн хяналтын байгууллага үүсэж хөгжсөний 100 жилийн ой, нийгмийн хариуцлагын хүрээнд “Сайн үйлсийн аян” зохион байгуулж эх үрсийн баяраар зорилтот бүлгийн 3 өрхөд нэн шаардлагатай хүнс, ахуйн сарын хэрэглээ, хүүхдийн бэлгийг гардуулан өглөө.

Мөн аймгийн төвд Алтайдаа сайхан амьдарцгаая уриан дор “Аудитын төгөл” нэртэй мод тарих, цэцгийн

мандал, зүлэгжүүлэх ажлыг хийлээ.

Ковид-19 цар тахлын үед байгууллагын ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийж, аудитын чанар, үр дүнг бууруулахгүйгээр аудиторыг цахимаар гэрээс нь ажиллуулж, эхний хагас жилийн ажлаа бүрэн хийж гүйцэтгэлээ. Аудитад ашиглах цахим мэдээллийн дундын сан үүсгэн олон нийтийн сүлжээ, мэдээллийн хэрэгсэлд тавигдсан мэдээллийг цуглуулж байна.

Манай байгууллагын хувьд төрийн аудитын байгууллагын шинэчлэл өөрчлөлтийн бодлого, үйл ажиллагааны чанар, үр өгөөжийг улам дээшлүүлэхийн төлөө хичээж ажиллахыг зорьж байна.

**ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР Х.ТҮВШИНБАЯР**

1 БҮЛЭГ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Төрийн аудитын байгууллагаас 2021 онд дэвшүүлсэн “Аудитыг цахимжуулж, нэгтгэн удирдах тогтолцоог бүрдүүлэн төлөвшүүлэх” зорилтын хүрээнд эхний хагас жилд 4 бүлэг 33 нэрийн ажлыг 17 орон тоотойгоор гүйцэтгэлээ.

Гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнөөс гадна удирдах ажилтны семинар, хурал, зөвлөгөөнөөс өгсөн үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, аудитын иргэдийн бүлгийн ажлын төлөвлөгөө, авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тасралтгүй сургалтын төлөвлөгөө, чанарын баталгаажуулалтын газраас өгсөн зөвлөмжийн хүрээнд хийх ажлын төлөвлөгөө, Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний тайлангаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг тус тус боловсруулан хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.

Аудитын үйл ажиллагаа

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн Аудитын газар нь санхүүгийн тайлангийн аудитаар 198 санхүүгийн тайланд дүгнэлт өгч, 78 санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулан үзэж, нэгдсэн удирдамжаар гүйцэтгэлийн 1, нийцлийн 1, өөрийн санаачилгаар гүйцэтгэлийн 3 аудитыг 3 ахлах аудитор, 6 аудиторын хүчин чадлаар 2542 хүн өдөр, 2808 илүү цагаар ажиллаж 166.2 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэлээ.

Аудитын чанарын хяналтыг үе шат бүрд хэрэгжүүлэн батлагдсан маягтаар, санал зөвлөмжийг хавсралтаар гарган баримтжуулж ажилласан.

Манай байгууллагын хувьд нэгж байгууллагын үйл ажиллагаанд гүйцэтгэл, нийцлийн аудит хийхээс илүү аймгийн хэмжээнд анхаарал татсан, эрсдэлтэй байж болох сэдэвчилсэн аудит хийхийг зорилго болгон ажилласан. Тухайлбал: Төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд алдагдалтай ажиллаж байгаа

нь орон нутагт ихээхэн анхаарал татсан асуудлын нэг байсаар байна.

Аймгийн хэмжээнд хэрэгжиж байгаа хөнгөлөлттэй зээл олгодог сангуудын үйл ажиллагаанд аудит хийж судалгаанд үндэслэсэн бодитой дүгнэлт, зөвлөмж өгөхийг зорьсон.

Төрийн аудитын газрын сүүлийн 5 жилийн үйл ажиллагааны үр дүнгийн харьцуулсан судалгааг хийж дүгнэж ажиллалаа.

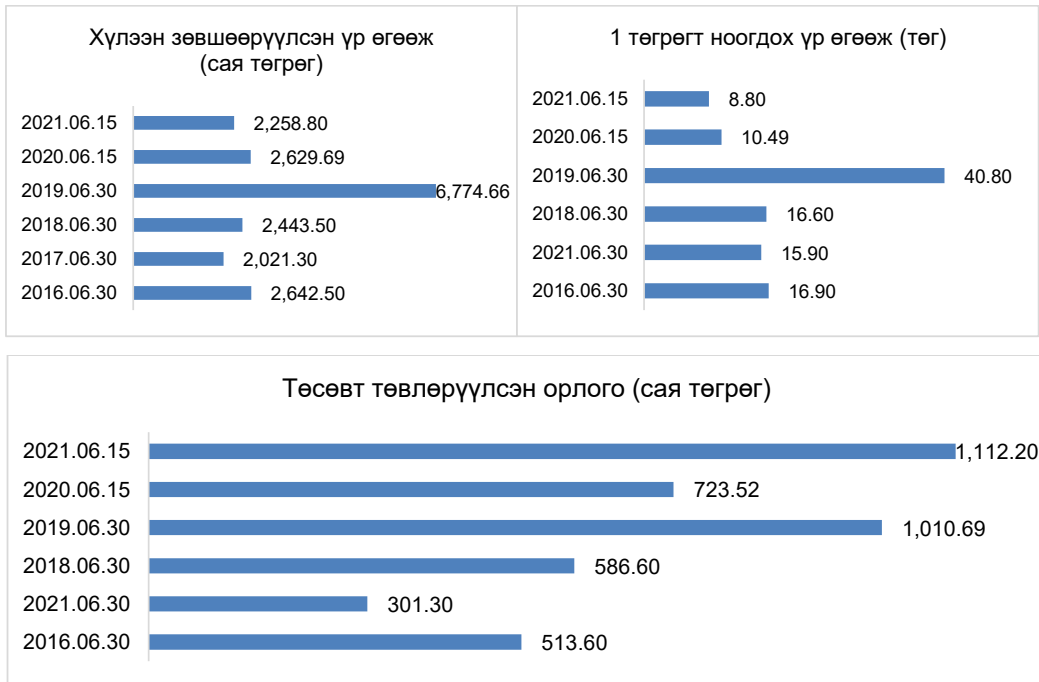
Гүйцэтгэлийн аудитад 175 байгууллага, нийцлийн аудитад 879 нам, эсвэл, нэр дэвшигчид хамрагдсан байна.

Бид 2021 оны аудитаараа 45,503.3 сая төгрөгийн алдаа зөрчил илрүүлж, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналтай холбоотой 6,740.1 сая төгрөгийн зөрчлийг залруулж 8,018.4 сая төгрөгийн зөрчилд 647 албан шаардлага, 329,859.9 сая төгрөгийн зөрчилд 249 заалт бүхий зөвлөмжийг хүргүүлж, 886.9 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоосон байна.

Эхний хагас жилд хийсэн аудит болон өмнөх оноос шилжин ирсэн шийдвэрийн үлдэгдлээс 2021 оны эхний хагас жилийн байдлаар орон нутгийн төсөв, сангуудын болон байгууллагын дансанд 1,112.20 сая төгрөгийн төвлөрүүлж,

2,258.80 сая төгрөгийн үр өгөөж, 45 санхүүгийн бус үр өгөөжийг харилцагч байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлээ. Ингэснээр аймгийн Төрийн аудитын газрын зардлын нэг төгрөгт ногдох хүлээн зөвшөөрөгдсөн үр өгөөж 8.80 төгрөг боллоо.

Дүрслэл 1 Аудитын үр нөлөө

Аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ:

СХС, МХС, ЖДҮДС, ТЭДС-гийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар тогтоосон 250.0 сая төгрөгийн төлбөрийн актыг хариуцагч байгууллагаас Говь-Алтай аймгийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гарган хариуцагчаар төлүүлэхээр шүүхийн шийдвэр гарсан байна. Шүүхийн шийдвэр гарсан 185.1 сая төгрөгийг статистик мэдээний санхүүгийн тай-

лангийн аудит болон гүйцэтгэл, нийцлийн аудитын ТАБ СМ-2А, 2Б, 2В маягтаас хасагдсан хэсэгт тусгасан болно.

Аудитын тайлан холбогдох мэдээллийг хууль, журамд заасан хугацаанд www.audit.mn нэгдсэн цахим хуудсанд, шилэн дансны тухайд хуульд заасан мэдээллийг www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд бүрэн байршуулж ирлээ.

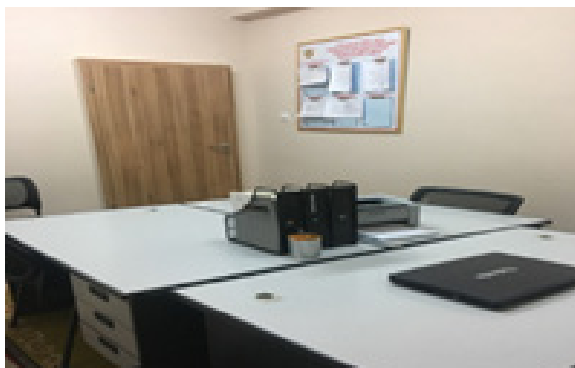
Аудитын иргэдийн бүлгийн үйл ажиллагаа:

Аудитын иргэдийн бүлэг нь хийгдэж буй аудитаар олон нийтийн анхааралд байгаа үнэн зөв хариу хүссэн асуудлыг судлан ярилцлага хийх, асуулга авах гэх мэт аудитын арга зүйг ашиглан ард, иргэдийн дунд хүлээлттэй байгаа асуултын, сэдвийн саналыг авах, өгсөн саналыг нэгтгэн аудитын байгууллагын төлөвлөгөөнд тусгуулах, аудитын гүйцэтгэх үе шатанд иргэдээс авах санал асуулгыг чанартай зохион байгуулж дүнг нэгтгэн аудитын багт өгөх, аудитын байгууллагын үйл ажиллагаа, хийгдсэн аудитын талаарх мэдээллийг иргэд олон нийтэд мэдээлэх зэргээр аудитын байгууллагад зохих дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна.

Аудитын иргэдийн бүлгийн гишүүдийг шинэчлэх, хөл хориотой үед хэрхэн ажиллах талаар нийт ажиллагсдаас санал авч нэгтгэн 2021

онд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг 5 бүлэгт хамаарах 18 дэд ажил хийхээр боловсруулж батлуулсан. Иргэдийн бүлэг нь 2021 оны эхний хагас жилд ковид-19 цар тахалтай холбоотойгоор танхимаар бус цахимаар ажиллахыг зорьж үйл ажиллагааг явууллаа. Санхүүгийн тайлангийн аудит, 3 гүйцэтгэлийн аудитаар цахимаар ирсэн саналыг нэгтгэн багт хүргүүлж, мэдээ, мэдээллийг цахимаар ард иргэд олон нийтэд түгээж эхний хагас жилийг төлөвлөгөөг 100 хувь хэрэгжүүлэн ажиллаа. Иргэдийн бүлгийн гишүүд “Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт”-ийн нийцлийн аудитын тайлангаар хийсэн инфографик танилцуулга бэлдэн өгснөөр өөрийн хариуцсан салбар бүрд мэдээлэл хүргэж, тараах ажил зохион байгуулсан.

Дүрслэл 2. Аудитын иргэдийн бүлгийн ажлын байр

Дүрслэл 3. Инфографик

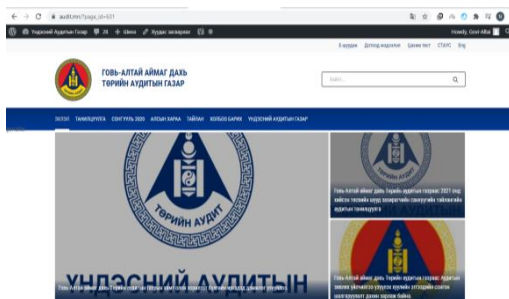
Авлигын эсрэг хөтөлбөрийн биелэлт:

Авлигын эсрэг 2021 оны эхний хагас жилд үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 8 бүлэг ажлыг хийж гүйцэтгэлээ. Авлигын эсрэг хууль тогтоомж, эрх зүйн актыг мэдээллийг самбарт мэдээлсэн бөгөөд албан хаагч нарт сургалт сурталчилгааны материалыг тарааж өгсөн. Мөн Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийн талаар заавар чиглэл өгч, албан хаагч тус бүрд сургалт, мэдээлэл хийлээ.

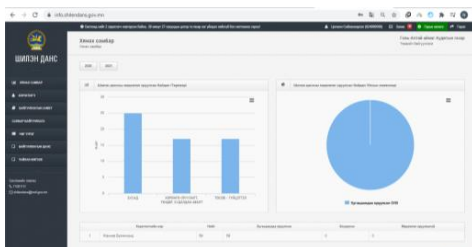
Авлигын эсрэг хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3 дахь хэсэгт заасны дагуу 2021 оны байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, авлигын эсрэг төлөвлөгөө, нууцаар хамгаалагдсанаас бусад 2020 оны санхүүгийн тайлангийн аудитын

202 тайлан, шийдвэр болон бусад 6 мэдээллийг www.audit.mn сайт болон www.facebook.com хуудсанд байршуулж олон нийтэд мэдээлэл хүргэлээ.

Аймгийн Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөл, Прокурорын газраас зохион байгуулж буй “Судалъя, мэдье, сэргийлье” нөлөөллийн аяны удирдамжийг 2021 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдөр хүлээн авлаа. Тус удирдамж нь 7 хоногийн хугацаанд хамт олны дунд сургалт, хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж дараагийн байгууллагад хүлээлгэн өгөх зорилготой.

Авлигын эсрэг 2021 оны эхний хагас жилд үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 8 бүлэг ажлыг хийж гүйцэтгэлээ. Авлигын эсрэг хууль тогтоомж, эрх зүйн актыг мэдээллийг самбарт мэдээлсэн бөгөөд албан хаагч нарт сургалт сурталчилгааны материалыг тарааж өгсөн. Мөн Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийн талаар заавар чиглэл өгч, албан хаагч тус бүрд сургалт, мэдээлэл хийлээ.

Ашиг сонирхлоос урьдчилан сэргийлэх, ёс зүйн дүрмийн мөрдөлт

- Эхний хагас жилд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит, гүйцэтгэл, нийцлийн аудитаар нууцын баталгаа, ашиг сонирхлын зөрчилгүй тухай мэдэгдэл гаргуулсан. Түүнчлэн аудиторуд аудитыг гүйцэтгэхийн өмнө мэдүүлгийн маягтыг бөглөж хэвшсэн.
- Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль"-д заасан хориглолт, хязгаарлалтад хамаарч байгаа нэр бүхий 5 байгууллагатай холбоотойгоор Ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн тухай мэдэгдлийг ЯАГ-ын Тамгын газарт хүргүүлж шийдвэрлүүлээ.
- Албан хаагчдын ХАСХОМ-ийн мэдүүлгийг хуулийн хугацаанд гаргуулан авч мэдүүлгийг meduuleg.iaac.mn цахим сайтад баталгаажуулсан.
- Олон нийтийн цахим сүлжээгээр авлигын эсрэг хууль тогтоомжийн талаар мэдээлэл байршуулж нөлөөллийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн
- Ёс зүйн хэм хэмжээг сахих, ашиг сонирхлын зөрчил, гэмт хэрэгт холбогдохоос урьдчилан сэргийлэн албан хаагчид тухай бүр зөвлөмж өгч байна. Түүнчлэн 2021 оны 02 дугаар сарын 17-ны өдөр “Ёс зүйн дүрэм”, “Нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөх журам”-аар нийт албан хаагчдад сургалт хийсэн. Зөрчил гаргасан албан тушаалтан байхгүй болно.

2 БҮЛЭГ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1 дэх заалт, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх заалтын дагуу Төсвийн тухай хуулийн 8.9 дэх заалтад хамрагдах 197 байгууллагын 281 санхүүгийн тайланд аудит хийхээс 160 санхүүгийн тайланд Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудиторуд, 41 санхүүгийн тайланд хувийн аудитын компаниар гэрээний үндсэн дээр аудит хийлгэхээр, ТЕЗ-ийн нэгтгэсэн тайлангаар 78 санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулахаар Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдрийн 60 тоот тушаалаар батлагдсан.

Төрийн аудитын газрын хэмжээнд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 1, шууд захирагчийн 140, төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 21, засгийн газрын тусгай сан, төсөл хөтөлбөрийн 24, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн 12 нийт 198 санхүүгийн тайланд дүгнэлт гаргалаа.

Санхүүгийн тайлангийн аудитыг аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 8 аудитор, хувийн аудитын компанийн 3 аудитор нийт 2106 хүн өдөр, 2565 илүү цаг ажилласан тооцоо гарч байна.

Санал дүгнэлтийн хэлбэр

Аймгийн хэмжээнд нийт 281 санхүүгийн тайлан гарснаас:

Аудит хийж дүгнэлт өгсөн	198:
• Зөрчилгүй дүгнэлт	153
• Хязгаарлалттай	42
• Сөрөг	3
• Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан	0
• Түүвэрт хамрагдсан	78
• Дүгнэлт гаргаагүй	1
• Аудитад хамрагдаагүй	4 санхүүгийн тайлан байна.

Аудитаар илэрсэн зөрчлийн ангилал

Нийт байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудитаар 22,478.3 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналтай холбоотой 6,740.1 сая төгрөгийн алдааг аудитын явцад залруулан тайлагнуулсан.

Аудитын шийдвэр

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар залруулагдаагүй 15,738.2 сая төгрөгийн зөрчлийн 886.9 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 6,661.8 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчил арилгуулах албан шаардлага, 47 албан тушаалтанд хариуцлага тооцох албан шаардлага, 8,189.5 сая төгрөгийн зөрчилд 236 заалт бүхий зөвлөмжийг хүргүүлсэн байна. Мөн гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй 1 асуудлыг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт албан бичгээр хүргүүлсэн. Хуулийн хугацаанд аудит хийлгээгүй Монгол элсний Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн захиргааны дарга, нягтлан бодогч нарт хариуцлага тооцох албан бичгийг эрх бүхий албан тушаалтанд хүргүүлсэн.

Аудитын үр дүн:

Эхний хагас жилд өгсөн 236 зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх хугацаа болоогүй байна. Эхний хагас жилд тогтоосон 886.9 сая төгрөг, өмнөх оны 1,241.3 сая төгрөгийн төлбөрийн актаас 461.3 сая төгрөгийн актыг барагдуулж 1,667.0 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна. Мөн эхний хагас жилд өгсөн 6,661.7 сая төгрөг, өмнөх оны 232.1 сая төгрөгийн албан шаардлагаас 202.5 сая төгрөгийн албан шаардлагыг хэрэгжүүлсэн байна. Ажлын хариуцлага алдсан 62 ажилтанд хариуцлага тооцох саналыг томилдог албан тушаалтанд хүргүүлснээс 40 албан тушаалтанд хариуцлага тооцсон байна. Биелэгдээгүй актын 45 хувийг СХС-гийн акт эзэлж байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитын үр нөлөө

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон түүний харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан, аудитын гэрчилгээг дээд шатны төсөв захирагчийг байлцуулан гардуулж, байгууллага тус бүрээр аудитын дүн, цаашид анхаарах асуудлын талаар нэгдсэн танилцуулга хийдэг болсноор бүх шатны байгууллагын төсвийн хөрөнгийн зарцуулалт, түүнд тавих хяналт сайжирч, хариуцлага дээшилж байна.

Зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх талаар албан шаардлага, зөвлөмж өгч хэрэгжилтийг үнэлснээр төсвийн байгууллагуудын санхүүгийн үйл ажиллагаа сайжирч, төсвийн сахилга бат зохих хэмжээгээр дээшилж байна.

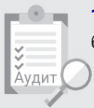
Аудитын мөрөөр

Сум хөгжүүлэх сангийн зээлийн гэрээний хугацаа дууссан зээлдэгчдийн авлагад Шүүхийн шийдвэр гаргуулах, эвлэрлийн гэрээний хугацаа дууссан зээлдэгчийн авлагыг албадан барагдуулахаар Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн газартай гэрээ байгуулах талаар Прокурорын газарт зээлдэгч бүрээр судалгаа гаргаж хүргүүлсэн. Мөн Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангаас олгогдсон хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй эргэн төлөгдөх зээлийг төлүүлэхгүй төрийн захиргааны байгууллагаас хүрээнд заасан үүргээ хэрэгжүүлэхгүй байгаа үйлдэлд төрийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалан итгэмжлэлээр оролцож хохирлыг төлүүлэх албан бичгийг Прокурорын газарт хүргүүлээд байна.

Өмнөх онуудад хийгдсэн гүйцэтгэл, нийцлийн аудитаар өгсөн 17.1 сая төгрөгийг актыг барагдуулахаар аймгийн Цагдаагийн газарт хүсэлт гаргасан. Тус хүсэлтийн дагуу аймгийн Цагдаагийн газрын Эдийн засгийн цагдаагийн ажилтан нь ажиллагаа явуулж Шүүхэд шилжүүлсэн байна. Мөн Сум хөгжүүлэх сангийн Санхүүгийн тайлангийн аудитын 133.1 сая төгрөгийн төлбөрийн актыг хариуцагч байгууллагаас Иргэний анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гарган шүүхийн шийдвэр гарсан тул статистик мэдээнээс хасагдсан. Өмнөх

аудитын шийдвэрийг хэрэгжүүлээгүй 3 байгууллагын 6 албан тушаалтанд хариуцлага тооцох албан шаардлага хүргүүлж 5 хариуцлага тооцох албан шаардлагыг бүрэн хэрэгжүүлсэн байна. Мөн удирдлага солигдсон 32 байгууллагад биелэлтийг хангуулах албан бичгийг, аймгийн Засаг даргад ТЕЗ-ын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангаар харьяа байгууллагуудын хэрэгжээгүй шийдвэрийг үлдэгдлийг хэрэгжүүлэх албан шаардлагыг хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ /2021/ ОН

197
байгууллагын
281
Санхүүгийн
тайлангаас

198
санхүүгийн
тайланд
дүгнэлт
гаргасан

78
Санхүүгийн тайланг
түүвэрт хамруулсан

22,478.3 сая
төгрөгийн
нийт алдаа
зөрчил
илрүүлсэн

6,740.1 сая
төгрөгийн
алдааг
залруулсан

15,738.2 сая
төгрөгийн
залруулагдаагүй
алдаа зөрчил
илэрсэн

886.9 сая
төгрөгийн
төлбөрийн
акт тогтоосон

6,661.8 сая
төгрөгийн
албан
шаардлага
хүргүүлсэн

8,189.5 сая
төгрөгийн
зөвлөмж
хүргүүлсэн

47 албан
тушаалтанд
хариуцлага
тооцуулах
албан
шаардлага
хүргүүлсэн

Аудитыг **8**
аудитор,
2 гэрээт аудитор
ХАК
гүйцэтгэсэн

Аудитаар **10,994.6** сая
төгрөгийн
санхүүгийн үр өгөөж,
212 санхүүгийн бус үр өгөөж
бүртгэсэн

3 БҮЛЭГ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

Эхний хагас жилд УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны захиалга, Үндэсний Аудитын газрын нэгдсэн төлөвлөгөө, хөтөлбөрөөр “Улсын төсвийн 2020 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт”-д гүйцэтгэлийн аудитыг 3 аудитор 81 хүн өдөр, 243 илүү цаг ажиллаж, 13.5 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэсэн байна. Эхний хагас жилд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитыг төлөвлөгөө, хөтөлбөрт тусгагдсан горим сорилыг бүрэн хэрэгжүүлж хугацаанд нь УАГ-ын ГАГ-т хүргүүлээ.

НЭГДСЭН УДИРДАМЖААР ХИЙСЭН АУДИТ:

3.1 “Улсын төсвийн 2019 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт”-д хийсэн аудит:

Аудитад аймгийн ЗДТГ-ын Хөрөнгө оруулалт, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хэлтэс, Санхүү төрийн сангийн хэлтэс, Орон нутгийн өмчийн газар, аймгийн Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар, аймаг болон сумдын ЗДТГ, бусад холбогдох байгууллага, хуулийн этгээд хамрагдлаа. Аудитыг 2021 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдрөөс 04 дүгээр сарын 30-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд хийсэн байна.

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ҮР ДҮН

Аудитаар “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтад төсөвлөлтийн шаардлага хангахгүй төсөл арга хэмжээг баталснаар хөрөнгө оруулалтын тогтолцоо алдагдаж улмаар үр ашиг, үр нөлөөг бууруулсаар байна” 22,955.0 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 1,356.6 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах 8 заалт бүхий албан шаардлага, 18,079.6 сая төгрөгийн 8 заалт бүхий зөвлөмжийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлсэн. Мөн 3,518.8 сая төгрөгийн 4 заалт бүхий саналыг УАГ-ын аудитын Гуравдугаар газарт уламжилсан. Аудитаар 20,752.7 сая төгрөгийн санхүүгийн үр өгөөжийг бүртгэсэн. Аудитын шийдвэрийн хэрэгжилтийг ирүүлэх хугацаа болоогүй байна.

3.2 “Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгууль зохион байгуулах зардлын гүйцэтгэл”-д хийсэн аудитын талаар:

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгууль зохион байгуулах зардлын тайлан ирүүлээгүй байгаа тул биелэлт гаргах боломжгүй байна.

4 БҮЛЭГ НИЙЦЛИЙН АУДИТ

Эхний хагас жилд “Нам эвсэл, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт түүний гүйцэтгэл”-д нийцлийн аудитыг 1 аудитор 10 хүн өдөр, 8.8 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэсэн байна.

Эхний хагас жилд хийсэн нийцлийн аудитыг төлөвлөгөө, хөтөлбөрт тусгагдсан горим сорилыг бүрэн хэрэгжүүлж хугацаанд нь холбогдох газарт хүргүүллээ.

НЭГДСЭН УДИРДАМЖААР ХИЙСЭН АУДИТ:

4.1 “Нам эвсэл, нэр дэвшигчийн сонгуулийн зардлын санхүүжилт түүний гүйцэтгэл”-д хийсэн аудитын талаар:

Аудитад аймаг, сумдын ИТХ-ын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчдийн аудитын дүгнэлт, дэлгэрэнгүй тайлан, маягтуудыг, харилцагч банкны дансны хуулга бусад шаардлагатай баримт материалыг хамруулсан.

НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ҮР ДҮН

Аудитаар 72.0 төгрөгийн зөрчил илрүүлж, аймгийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтэст, Татварын хэлтэст зөвлөмжийн хүргүүллээ. Аудитаар 1 санхүүгийн бус үр өгөөжийг бүртгэсэн. Тус зөвлөмжийн биелэлтийг ирүүлээгүй тул дараагийн шатны арга хэмжээг авахаар төлөвлөж байна.

Аудитын үр дүн :

Эхний хагас жилд өгсөн зөвлөмж, албан шаардлагын хэрэгжүүлэх хугацаа болоогүй байна. Өмнөх оны 1,477.3 сая төгрөгийн төлбөрийн актаас 782.7 сая төгрөгийн актыг барагдуулж 694.6 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Нийцлийн аудитын үр нөлөө

Аймаг, сумдын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын ээлжит сонгуульд оролцсон нам, нэр дэвшигчид хандив өгсөн иргэн, хуулийн этгээдийг нийтэд зарласан.

- Санхүүгийн тайлангийн аудитаар Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн аудитын үр дүнд хуулийн хэрэгжилтийн мэдээллийг цахим системд оруулсан. Мөн хуульд заасан мэдээллийг хугацаанд нь үнэн зөв сайтад байршуулбал мэдээлэл ил тод мэдээлэгдсэнээр зөрчил буурах сайн талтай
- Өмнөх оны шийдвэрийн хэрэгжилтийг үлдэгдэл Орон нутгийн хөгжлийн сангийн аудитын шийдвэрийн үлдэгдэл бөгөөд аудитын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх хугацаа болоогүй байна.
- Засгийн газрын тусгай сангаас олгосон зээл, хүү, алдангийг төлүүлснээр аймаг, сумдад ажлын байр нэмэгдүүлэх, үйлдвэр үйлчилгээ шинээр бий болгох хөрөнгийн эх үүсвэрийг бий болгох боломжтой болно.

5 БҮЛЭГ ИТХ БОЛОН ӨӨРИЙН САНААЧИЛГААР ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР

Эхний хагас жилд өөрийн санаачилгаар “Орон нутгийн өмчит дулааны станцуудын үйл ажиллагаа, хөрөнгийн зарцуулалт”, “Орон нутгийн төсвийн 2020 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн, үр ашиг”, “Уул уурхайн ашигт малтмалын хайгуул, ашиглалт, нөхөн сэргээлтийн хэрэгжилт” -д гүйцэтгэлийн аудитыг 9 аудитор 345 хүн өдөр, 57.0 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэх тооцоо гарч байна.

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ҮР ДҮН

Аудитын батлагдсан, төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу графикт хугацаанд хийгдэж байгаа бөгөөд хоёр аудитын гүйцэтгэлийн шатны ажилбарыг дуусаж асуудлын бүртгэлийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, тайлагналын шатны ажилбарыг эхлүүлсэн байна, 1 аудитын ажлын явц 90 хувьтай гүйцэтгэлтэй байна. Байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд төлөвлөгөөт 06 дугаар сарын 30-ны өдрөөр тасалбар болон дуусах тул статистик мэдээнд бүртгэж аваагүй болно.

5.1 “Орон нутгийн өмчит дулааны станцуудын үйл ажиллагаа, хөрөнгийн зарцуулалт”-д хийсэн аудитын талаар:

Аудитад орон нутгийн 4 аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг хамруулан 2021 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн 3 аудитор хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөн одоогоор 165 хүн өдөр, 25.9 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэх тооцоо гарч байна. Аудит төлөвлөгөө хөтөлбөрийн

дагуу графикт хугацаандаа хийгдэж байгаа бөгөөд гүйцэтгэлийн шатны ажилбар дуусаж асуудлын бүртгэлийг байгууллагуудад хүргүүлж санал шатандаа явагдаж байна. Аудитын тайлагналын шатны ажилбарыг эхлүүлээд байна.

5.2 “Орон нутгийн төсвийн 2020 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн, үр ашиг”-д хийсэн аудитын талаар:

Аудитад аймгийн ЗДТГ-ын Хөрөнгө оруулалт, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хэлтэс, Санхүү төрийн сангийн хэлтэс, Орон нутгийн өмчийн газар, аймгийн Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар, аймаг болон сумдын ЗДТГ, бусад холбогдох байгууллага, хуулийн этгээд хамруулан 2021 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 3 аудитор 90 хүн өдөр, 21.7 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэх тооцоо гарч байна. Аудит төлөвлөгөө хөтөлбөрийн дагуу графикт хугацаандаа хийгдэж байгаа бөгөөд гүйцэтгэлийн шатны ажилбар дуусаж асуудлын бүртгэлийг байгууллагуудад хүргүүлж санал шатандаа явагдаж байна. Аудитын тайлагналын шатны ажилбарыг эхлүүлээд байна.

5.3 “Уул уурхайн ашигт малтмалын хайгуул, ашиглалт, нөхөн сэргээлтийн хэрэгжилт”-д хийсэн аудитын талаар:

Аудитад аймаг болон сумдын ЗДТГ, Байгаль орчин аялал жуулчлалын газар, Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газар, Мэргэжлийн хяналтын газар, Татварын хэлтэс, бусад холбогдох байгууллага, хуулийн этгээд хамруулан 2021 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 3 аудитор 90 хүн өдөр, 9.4 сая төгрөгийн өртөгтэйгөөр хийж гүйцэтгэх тооцоо гарч байна. Аудит төлөвлөгөө хөтөлбөрийн дагуу графикт хугацаандаа хийгдэж байгаа ба ажлын явц 90 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд төлөвлөгөөт аудит 06 дугаар сарын 30-ний өдрөөр тасалбар болон дуусах тул статистик мэдээнд бүртгэж аваагүй болно.

Аудитын үр дүн :

Эхний хагас жилд өгсөн 12 зөвлөмж, 1,356.6 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах албан шаардлагын хэрэгжүүлэх хугацаа болоогүй байна.

Өмнөх оны 368.1 сая төгрөгийн төлбөрийн актаас 53.3 сая төгрөгийн актыг барагдуулж 314.8 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Гүйцэтгэлийн аудитын үр нөлөө

Нэгдсэн удирдамжаар болон өөрийн санаачилгаар хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар арвилан хэмнэлт, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах асуудал, нотлох баримтын хүрээнд үндэслэн аудитын тайлан, дүгнэлт, зөвлөмжийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлээ.

- Улс, орон нутгийн хэмжээнд хийгдэж байгаа хөрөнгө оруулалтын өмнөх онуудад хийсэн ажлын чанар байдал, ард иргэдэд үр өгөөжөө өгсөн эсэхийг үзэж дүгнэлт өгсөн.
- Аймгийн хэмжээний орон нутгийн өмчит дулааны станцуудын үйл ажиллагаа, гүйцэтгэлд тавих хяналтыг сайжруулах, үр ашгийг тооцож ажиллахгүй байгааг шалгадагч байгууллага болон эрх бүхий албан тушаалтанд зөвлөмжийг хүргүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

ГҮЙЦЭТГЭЛ, НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ /2021 ОН/

5

Гүйцэтгэсэн
аудит

4

Гүйцэтгэлийн
аудит

1

Нийцлийн аудит/өмнөх
оноос шилжин ирсэн/

23,027.0 сая

төгрөгийн
нийт алдаа
зөрчил
илрүүлсэн

аудитыг 426
хүн өдөр 70.5
сая
төгрөгийн
өртөгтэйгөөр
гүйцэтгэсэн

4 асуудлын хүрээнд
ҮАГ-ын III газарт санал
уламжилсан

53.3 сая
төгрөгийг
төсөвт
төлбөрүүлсэн

1,356.6 сая
төгрөгийн
албан
шаардлага
хүргүүлсэн

21,670.4 сая
төгрөгийн
зөвлөмж
хүргүүлсэн

Аудитад 1252
төсөвт
байгууллага,
төрийн болон орон
нутгийн өмчит
хуулийн этгээд,
нам, нэр
дэвшигчид
хамрагдлаа

Аудитыг 9
аудитор,
1 гэрээт аудитор
гүйцэтгэсэн

Аудитаар 20,752.7 сая
төгрөгийн
санхүүгийн үр өгөөж,
1 санхүүгийн бус үр өгөөж
бүртгэсэн

6 БҮЛЭГ ДОТООД АЖИЛ

Бүтэц зохион байгуулалт, хүний нөөц:

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаалаар үндсэн 12 орон тоог баталж өгсөн бөгөөд байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангах үйлчилгээний 5 ажилтантай нийт 17 орон тоотойгоор үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгасан ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Төрийн жинхэнэ албан хаагчидтай гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг баталж, үйлчилгээний албан хаагчидтай гэрээ байгуулж, улирал бүр ажлыг дүгнэлээ.

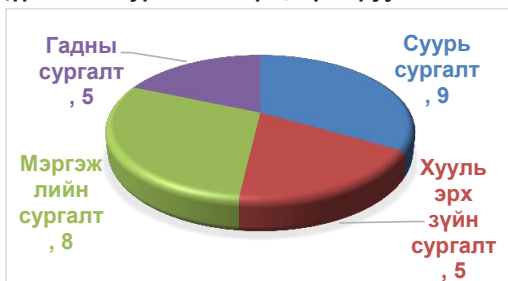
Төрийн албан хаагчдын хүний нөөцийг судалгааг гаргаж ҮАГ болон Төрийн албаны зөвлөлд хүргүүлсэн. М.Атарцэцэгийн жирэмсний амралт авах хугацааг тооцон түр орлон ажиллуулахаар төлөвлөж Г.Санчирмааг гэрээт аудитораар дадлагажуулан сургаж бэлтгэсэн болно.

Сургалт:

Байгууллагын дотоод сургалтын төлөвлөгөөг сургалтын хэрэгцээ тодорхойлох хуудсаар санал авч 2021 оны сургалтын төлөвлөгөөг баталж хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Дүрслэл 5. Сургалтыг бүтцээр харуулбал

Дотоод сургалтын хөтөлбөр, төлөвлөгөөний дагуу суурь сургалт 9, хууль эрх зүйн сургалт 5, мэргэжлийн сургалт 8, гаднын сургалт 5 нийт 27 сэдвийн сургалт хийгдэж албан хаагчид хууль эрх зүй, стандарт журмын мэдлэгийг дээшлүүлсэн. Суурь сургалтыг өөрсдийн хүчээр зохион байгуулж байна.

Дотоод сургалт:

Байгууллагын дотоод сургалтыг тогтмол хийснээр мэргэжлийн тасралтгүй сургалтыг чанаржуулж аудитын талбарын ажилбарыг үзүүлэх сургалт хэлбэрээр төрөлжүүлэн байгууллага дотроо туршлага солилцож мэдлэг мэдээллээ солилцож хэвшлээ. Эхний хагас жилд “Нөхөрсөг, шударга, ажил хэрэгч харилцааг эрхэмлэн эерэг хандлагыг төлөвшүүлэх зорилготойгоор байгууллага, хамт олон, “Хувь хүний үнэ цэнэ”, “Мэргэжлийн үнэ цэнэ”, “Сонсох чадвар”, “Дэмжих ур чадвар” сэдвээр сургалт, хэлэлцүүлгийг зохион байгууллаа.

ҮАГ-аас зохион байгуулсан сургалт:

ТАБ-ын хэмжээнд нэгдсэн байдлаар зохион байгуулагдсан сургалтуудад тухай бүр оролцон, өгсөн чиглэл арга зүйг хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан тушаал, журмыг Able системээс татан авч тухай бүр судалж байна.

Сургалтын цөм хөтөлбөрийн хүрээнд цахимаар шинэ ажилтанд зориулсан “Төрийн аудитын байгууллагад шинээр ажилд томилогдсон албан хаагчдад зориулсан сургалт”, аудиторуудад зориулсан “хөгжлийн сургалт-МООС” сургалтыг бие даан нийт 196 удаа хандаж, 44 цаг 07 минутын хичээлүүдийг бие даан судалсан байна.

Үүнээс гадна дараах хэлэлцүүлэг, сургалтуудад хамрагдсан

- Шилэн дансны цахим системд санхүүгийн тайлангийн аудитаар шилэн данстай холбоотой илэрсэн зөрчлийг шивэх, байгууллагын 2020, 2021 оны статистик мэдээг шивэх практик сургалтыг зохион байгуулж албан хаагчид оролцсон.

- “Нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөх журам”, “Ёс зүйн журам”, “Аудит хийх журам”-ын сургалтуудыг ЯАГ-ын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн газраас зохион байгуулж, аудиторуд бүрэн хамрагдлаа.
- Аудитын гуравдугаар газраас зохион байгуулсан “Хүнсний аюулгүй байдлын өнөөгийн үнэ цэнэ”, Төрөөс эмийн аюулгүй байдлыг хянах өнөөгийн тогтолцоо, төсвөөс зарцуулсан хөрөнгийн үр дүн”-д хийх аудитын урьдчилсан цахим хэлэлцүүлэгт албан хаагчид оролцлоо.
- “Төрийн албан хэрэг хөтлөлт”-ийн сургалтад 11 ажилтан оролцохоор саналаа хүргүүлэн, сургалтад хамрагдаж эхлээд байна.

Бусад сургалт:

СТА-ыг хийж гүйцэтгэхтэй холбоотойгоор аймгийн Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайланд нэгтгэгддэг байгууллагууд, Эрүүл мэндийн салбар, Боловсролын салбар, Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний газар, Татварын хэлтэс, ОНӨААТҮГ-ын удирдлага, санхүү нягтлан бодогч, мэргэжилтнүүдийг хамруулан уулзалт сургалтуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Ажилтан, албан хаагчид сурч хөгжсөнөөр өөрийгөө таньж мэдэж, өөрийн мөн чанар, үнэ цэнийг ойлгосноор өөртөө итгэлтэй болж, бусадтай эерэг харилцааг бий болгож, шинэ хандлага, зан чанаруудыг хөгжүүлж, мэргэжлийн ур чадваруудаа дээшлүүлэн, өмнөө тавьсан зорилтууддаа хүрч, амжилттай нэгэн болохоос гадна бусдад ч нөлөөлөх чадвартай болох давуу талтай.

Мэдээ, мэдээлэл, судалгаа ил тод байдал:

Эхний хагас жилд хийсэн аудитын тайлан, зөвлөмжийг олон нийтэд мэдээлэх, байгууллагын үйл ажиллагааны талаар иргэдийг үнэн зөв мэдээллээр хангах хангах зорилгоор дараах ажлуудыг зохион байгуулсан байна. Тухайлбал:

- Төсөв байгууллагуудын 2019 оны жилийн эцсийн санхүүгийн 202 тайлан, 1 нийцлийн аудитын тайланг www.audit.mn сайт, “Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар” фэйсбүүк хуудсаар олон нийтэд мэдээлсэн.
- Байгууллагын 2020 оны үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээг ЯАГ-т хулийн хугацаанд хүргүүлж хамт олонд танилцуулга, хэлэлцүүлэг хийлээ.
- Аймгийн Засаг даргын өргөтсөн хуралд сумын ИТХ-ын дарга, Засаг дарга нарт санхүүгийн тайлангийн аудитын дүн, өмнөх аудитын шийдвэрийн хэрэгжилтийн талаар танилцуулж цаашид анхаарах

асуудлын талаар мэдээлэл өгч, Төрийн аудитын шинэчилсэн хуулийн найруулгаар сургалт хийсэн.

- Санхүүгийн тайлангийн аудитаар төсвийн шууд захирагч, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчил, өгсөн шийдвэрээр шторк хийж цахим хуудсаар мэдээлсэн.
- Эхний хагас жилд хийсэн Санхүүгийн тайлангийн танилцуулгыг бэлтгэж аймгийн ИТХ-ын дарга, Засаг дарга нарт хүргүүлээ.
- Өмнөх онд хийгдсэн шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн нийцлийн аудитаар инфографик бэлтгэж олон нийтэд мэдээлсэн.
- Байгууллагын 2020 оны үйл ажиллагааны тайланг “Алтайн мэдээ” сонинд нийтлүүлэн олон нийтэд хүргэсэн. Мөн аймгийн ИТХ-ын дарга, Засаг дарга нарт 2020 оны үйл ажиллагааны тайланг хүргүүлээ.

Байгууллагын сервер, сүлжээ, компьютерын мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах, мэдээллийг технологийг аудитад ашиглах талаар дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

- Албан хаагчдыг 5 компьютероор хангаж дотоод сүлжээ, вирусийн эсрэг программыг суулгаж ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлээ.
- Албан хэрэгцээнд байгууллагаас гарч буй албан бичиг, тайлан үг үсгийн алдаагүй байлгах зорилгоор “Болор дуран” программ хангамжийг 3 жилдээ ашиглаж байна.
- Байгууллагын дотоод сүлжээний аюулгүй байдлыг хангаж сүлжээний гэмтэл, доголдолгүй хэвийн ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэн ажилласан.
- Цахим архивын баяжилтыг хийлээ.
- Байгууллагын facebook цахим хаягаар аудиттай холбоотой санал, аудитын тайлан, дүгнэлтийг олон нийтэд тухай бүр нь мэдээлж байна.

Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудлын талаар:

Прокурорын байгууллагад:

Сум хөгжүүлэх сан, мал хамгаалах сан, тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан, жижиг дунд үйлдвэрлэл эрчимжсэн газар тариалан, жимс жимсгэнэ, хүлэмжийн аж ахуйг дэмжих зорилгоор хоршоо, иргэдэд олгосон 1,730.4 сая төгрөгийн зээлийн төлөлт хийгдээгүй төр хохирч байгаа үйлдэлд төрийн төлөөлж хохирлыг барагдуулах албан бичгийг хүргүүлсэн. Тус албан бичгийн хүрээнд Прокурорын газар ажиллагаа хийгдэж анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргаж 44 иргэнтэй холбоотой 212.6 сая төгрөгийн шүүхийн захирамж гаргуулсан

байна. Эдгээр сангуудын дансны хуулгыг боловсруулахад 463.1 сая төгрөгийн зээлийг төвлөрүүлсэн байна.

Өмнөх онд Прокурорын байгууллагад шилжүүлсэн гэмт хэргийн шинжтэй байж болзошгүй асуудлуудын хувьд “Солонго Дулааны станц” ААТҮГ-тай холбоотой асуудлыг Авлигатай тэмцэх газар, “Газрын тухай хууль” зөрчсөн үйлдэлд аймгийн Засаг даргыг холбогдуулан шалгуулахаар Нийслэлийн прокурорын газарт хяналт тавиулахаар шилжүүлсэн байна. Эхний хагас жилд хугацаанд 1 асуудлыг Төрийн аудитын тухай хуульд заасны дагуу Монгол улсын Ерөнхий аудиторт хүргүүлсэн бөгөөд шаардлагагүй гэж үзсэн.

Захиргааны ерөнхий хуулийн 103 дугаар зүйлд заасны дагуу албан тушаалтны төрд учруулсан хохирлын судалгааг хийж байгаа бөгөөд 2017-2020 оны аймгийн шүүхээр шийдвэрлэгдсэн төрийн албан хаагчийн нөхөн олговортой холбоотой судалгааг гарган бааз үүсгээд байна. Урьдчилсан байдлаар 116 удаагийн шүүхийн шийдвэрээр 311.9 сая төгрөгийн хохирол төрд учруулсан байна. Түүнчлэн Прокурорын байгууллагатай санал солилцон хагас бүтэн жилээр харилцан мэдээлэл солилцохоор шийдвэрлэсэн.

Татвар, Нийгмийн даатгалын хэлтэст:

Эхний хагас жилд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит, гүйцэтгэлийн аудитаар татварын хууль тогтоомж зөрчсөн 3 асуудлын хүрээнд 8,128.3 сая төгрөгийн, нийгмийн даатгалын шимтгэлтэй холбоотой 2 асуудлын хүрээнд 15.2 сая төгрөгийн зөрчилд хяналт хийж зөрчил арилгуулах албан бичгийг аймгийн Татварын хэлтэс, Нийгмийн даатгалын хэлтэст тус тус хүргүүллээ.

Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн талаар :

Эхний хагас жилд байгууллагын албан хэрэг, хөтлөлтийн талаар дараах ажлуудыг зохион байгууллаа.

- Байгууллагын архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагааг MNS-2011:2140 баримт бичгийн стандарт, Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийн үндсэн заавар, Байгууллагын архивын ажлын үндсэн зааврын дагуу зохион бүрдүүлж хөтлөн явууллаа.
- Албан хэрэг хөтлөлтийн ABLE программыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлж, өдөр тутамдаа ашиглаж байна.
- Байгууллагын 2021 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний төслийг боловсруулахдаа ТАБ-ын 2019-2024 онд хэрэгжүүлэх стратеги, Харилцагч талуудын оролцооны стратеги
- төлөвлөгөө, Сургалт хөгжлийн стратеги хөтөлбөр, төлөвлөгөө зэрэг бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулан боловсрууллаа.

- Эхний хагас жилд 142 албан бичиг ирснээс 16 хариутай бичигт хариуг хүргүүлж, 304 албан бичгийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлсэн байна.
- Хэвлэмэл хуудсыг тушаалаар индексийн дагуу дугаарлан, холбогдох стандарт журам, зааврыг мөрдөн албан хэрэг хөтлөлтөд ашиглаж байна. Байгууллагын хэмжээнд оны эхэнд 1651 төлбөрийн актын, 2649 албан шаардлагын, 56 тэргүүлэх аудиторовн тушаал, 707 А4 албан тоот, 1062 А5 албан тоотыг хэвлүүлж, 827 төлбөрийн актыг, 2018 албан шаардлагыг, 54 тэргүүлэх аудиторовн тушаал, 668 А4, 907 А5 албан тоотыг үйл ажиллагаандаа хэрэглэж, төлбөрийн актын 824, албан шаардлагын 631, тэргүүлэх аудиторовн тушаал 2, А4-39, А5-155 албан тоотын үлдэгдэлтэй байна.
- Аудитын үйл ажиллагаа, тайлан шийдвэртэй холбоотой 9 баримт материалыг хуулбар үнэн тэмдгээр баталгаажуулан хүсэлт гаргасан байгууллага, иргэнд өглөө.
- Байгууллагын 2020-2021 оны хөтлөх хэргийн жагсаалтын дагуу байнга хадгалах 180, түр хадгалах 3 баримтыг байгууллагын архивд хүлээн авсан байна.
- Байгууллагын 2021 оны хөтлөх хэргийн нэрийн жагсаалтыг боловсруулан баталлаа.
- Байгууллагын архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд ББНШК-оос төлөвлөгөөний дагуу хяналт шалгалтыг хийж гүйцэтгэлээ. ББНШК 2021 оны 05 дугаар сарын 25-ны хуралдаанаар хяналт шалгалтыг хэлэлцэн ажлын тайланг баталж цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойллоо. Хяналт шалгалтаар бичиг хэргийн ажилтанд 7 заалт бүхий зөвлөмжийг хүргүүллээ

Өргөдөл гомдол

Эхний хагас жилд байгууллагын хэмжээнд санал, гомдол ирээгүй, аудиттай холбоотой 4 хүсэлт, 2 албан хаагчийн өргөдлийг шийдвэрлэсэн байна. Эхний хагас жилд байгууллага, иргэдээс 6 өргөдөл, хүсэлт ирснээс 5 өргөдлийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэж хариу хүргүүлсэн. Нэг өргөдлийн хариу хүргүүлэх хугацаа болоогүй судалгааны шатандаа явж байна. Жирэмсэн амаржсаны амралт, Улаанбаатар хотод нарийн мэргэжлийн шинжилгээ, үзлэгт хамрагдах 2 ажилтны өргөдлийг шийдвэрлэсэн байна. Хариутай бичиг, өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн эргэлтийн мэдээг сар бүр тогтмол гарган хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна.

Мэдээлэл солилцох урсгал

Монгол Улсын Ерөнхий аудитор, ерөнхий аудиторовн орлогчоос өгсөн үүрэг чиглэл, төрөлжсөн аудитын газраас болон бусад газруудаас ирүүлсэн албан бичиг, судалгаа, саналыг тухай бүр хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Үүнд:

- Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаал, удирдах ажилтны зөвлөгөөн, семинар, хурал зөвлөгөөнөөс өгсөн үүрэг чиглэлийн дагуу төлөвлөгөө гарган гүйцэтгэлд хяналт тавьж хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.
- Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний тайлангаар, Чанарын баталгаажуулалтын газраас өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтийн дагуу төлөвлөгөө гарган хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.
- УАГ-аас ирүүлсэн цаг үеийн үүрэг, даалгавар, мэдээ, судалгаа, шийдвэрлэлтийг бүртгэж, шийдвэрлэлтэд хяналт тавьж ажиллаж байна.
- Хүний нөөцтэй холбоотой тушаал шийдвэрүүдэд холбогдох хууль, журмуудыг ашиглан, хүний нөөцийн бүртгэлийн системийг нэвтрүүлж байна. Хүний нөөцийн нэгдсэн системийн программ шинэчлэгдсэн ба үүнээс сангийн яамны цахим хуудсанд татагдан ажилтан албан хаагчийн цалинг бодож байгаа.
- Teams программаар 14 хоног тутмын аудитын мэдээ, үйл ажиллагааны тайланг 14 хоног тутамд Захиргаа удирдлага газарт хүргүүлж байна.
- Байгууллагын 7 хоног бүрийн шуурхай хурлаар өгсөн үүрэг даалгаврын бүртгэл хөтлөн, биелэлтийг тооцож байна.
- Байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлтийг улирал бүр гаргаж УАГ-т хүргүүлсэн

Шинэ коронавируст цар тахлын халдвараас урьдчилан сэргийлэх ажлын талаар:

Өндөржүүлсэн бэлэн байдлын зэрэгт шилжүүлсэнтэй холбогдуулан 5 заалт бүхий тушаал гаргаж хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна.

- Ажлын байрны ариутгал цэвэрлэгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлж, албан хаагчдын дархлааг дэмжих, халдвараас урьдчилан сэргийлэх ажлуудыг зохион байгууллаа.
- Ковид-19 өвчин эхлэхээс эхлэн албан хаагчдын явах газрын маршрут гаргасан, биеийн халууныг хэмжүүлэн биеийн байдлыг хянасан.
- Албан хаагчдын аймагт халдварт өвчлөл гарч, хөл хорио тогтооход үед бүх албан хаагчдын шинжилгээнд хамруулсан.
- Албан хаагчдыг I, II тун вакцинд бүрэн хамруулсан.
- Халдвар хамгааллын дэглэмийг баримталж, орон нутгаас гарсан шийдвэрийн дагуу танхимаар 30 хувь, бусад албан хаагчид гэрээсээ цахимаар ажиллаж байна.

Албаны нууцтай холбоотой хэрэгжүүлсэн ажил

Төрийн аудитын байгууллагын төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах дотоод журмын хэрэгжилтийн дагуу дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

- Холбогдох журмын дагуу нийт албан хаагч нараас 2021 оны 01 дүгээр сард төрийн болон албаны нууцын баталгаа гаргуулан авч заавар зөвлөгөө өгч ажиллалаа. Түүнчлэн аймгийн Тагнуулын хэлтсээс ирүүлсэн зурагт хуудсыг тарааж урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсан.
- Төрийн аудитын байгууллагаас гаргасан төлбөрийн акт, албан шаардлагатай холбоотойгоор маргаантай болон шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэрэг тус хугацаанд байхгүй болно.
- Төрийн нууцтай холбоотой Хилийн цэргийн 2 ангийн санхүүгийн тайлангийн аудитын аймгийн Тагнуулын газарт холбогдох хууль, журмын дагуу хийж гүйцэтгэсэн.
- Нууцтай холбоотой аудитын тайлан бусад баримт материалыг нууцын өрөөний сейфт хадгалсан.

Ажилдаа нэвтрүүлсэн шинэлэг ажлууд

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь эхний хагас жилд онцлон дурдвал дараах шинэлэг, бүтээлч ажлуудыг хийж хэрэгжүүлсэн. Тухайлбал:

- Ковид-19 цар тахлын үед ажилтнуудын ажиллах нөхцөл бололцоог ханган ажиллаж аудитыг хугацаанд нь чанартай, үр дүн, үр өгөөжийг бууруулахгүйгээр дэвшүүлсэн зорилтоо биелүүлэн ажилласан.
- Аудитад ашиглах цахим мэдээллийн дундын сан үүсгэн олон нийтийн сүлжээ, мэдээллийн хэрэгсэлд тавигдсан мэдээллийг цуглуулж байна.
- Цаг үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан аудитын горим сорил, тулган баталгаажуулалтыг цахимаар хийж байна.
- “Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт”-д хийсэн нийцлийн аудитын тайлангаар инфографик хийж цахим сүлжээгээр байршуулсан.
- Улсын орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын аудитыг хийхдээ сүүлийн 5 жилийн хөрөнгө оруулалтын судалгааг хийсэн. Тэдгээр төсөл арга хэмжээний өнөөдрийн ашиглалт, ард иргэдэд өгч байгаа үр өгөөжийг тооцож дүгнэлт зөвлөмжийг боловсруулсан.
- Эхний хагас жилд хийгдсэн аудитын шалгагдагч этгээдүүдээс аудитын илрүүлэлт, тухайн байгууллагад үзүүлсэн үр нөлөө, аудитуудын ёс зүй, харилцаа хандлагын талаар Google form-оор гадаад санал асуулга авч үнэлэлт дүгнэлт өгч ажиллалаа. Мөн дотоод санал асуулгаар албан хаагчдын харилцаа, хандлагын үнэлгээг хийлгэн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлтийг нэг үзүүлэлт болгон дүгнэлээ.

Төрийн хяналтын 100 жилийн ойн арга хэмжээний хүрээнд

Мөн “Ногоон Алтай-Бидний Алтай” аяныг эхлүүлж, төв зам дагуух газарт зүлэг, мод тарьлаа. Цаашид мод, зүлгийн усалгаа, арчилгааг тогтмол хийж байхаар боллоо. Цахимаар Аймгийн Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний газар, ИНЕГ-ын харьяа Алтай нисэх буудал, “Говь-Алтай АЗЗА” ТӨХК-ийг тус аянд нэгдэхийг уриалж хөшөөний орчмыг цогцоор нь цэцэрлэгжүүлэх ажлыг эхлүүллээ.

7 БҮЛЭГ

ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

Монгол улсын Ерөнхий аудиторын төсвийн багцаас 2021 оны төсвийн жилд Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын урсгал зардалд 590.5 сая төгрөгийн санхүүжилт батлагдсан нь төрийн аудитын байгууллагын хуулиар хүлээсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд бодитой дэмжлэг болж төсвийн зарцуулалт, гүйцэтгэл, үр дүнг хуулийн дагуу тайлагнаж ажиллав. Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.4.18-д заасны дагуу Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын Төсвийн шууд захирагчийн үүргийг дарга бөгөөд тэргүүлэх аудитор гүйцэтгэж байна.

Төсвийн санхүүжилтийн, хэтрэлт, хэмнэлтийн талаар :

Эхний хагас жилд 305.0 сая төгрөгийн санхүүжилт авахаар батлагдаж 289.8 сая төгрөгийн зарцуулах эрх үүсч, санхүүжилт авсан. Батлагдсан төсвийг зохих хууль журам, зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулж нягтлан бодох бүртгэлийг хөтлөн санхүүгийн тайлан мэдээг зохих цаг хугацаанд нь гаргаж хэрэглэгч болон удирдлагыг санхүүгийн мэдээллээр бүрэн ханган ажиллаж байна. Төсвийн үр ашигтай зарцуулалтад нягтлан бодох бүртгэлээр болон санхүүгийн тайлагналын хяналтыг хэрэгжүүлж ажиллалаа. Эхний хагас жилийн байдлаар төсвийн зарцуулалт 257.1 сая төгрөгийн буюу 88.7 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

**ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН 2021 ОНЫ
ЖИЛИЙН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ХЭТРЭЛТ, ХЭМНЭЛТИЙН
ТАЙЛБАР /сая.төгрөг/**

№	Зардлын бүлгийн код	Зардлын бүлгийн нэр	Зарцуулах эрх		Төсвийн гүйцэтгэл		Төсвийн хэтрэлт, хэмнэлт	
			Урсгал төсөв	Эзлэх хувь	Урсгал төсөв	Эзлэх хувь	Зөрүү (+,-)	Эзлэх хувь
Урсгал зардлын тооцоо								
1	2101	Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал	229.8	79.3	206.9	80.5	22.9	70.0
2	2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	29.9	10.3	27.9	10.9	1.9	5.9
3	2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	16.0	5.5	13.1	5.1	2.9	8.9
4	2104	Хангамж, бараа материалын зардал	4.0	1.4	3.9	1.5	0.1	0.4
5	2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	-	-	-	-	-	-
6	2107	Томилолт зочны зардал	3.8	1.3	0.6	0.2	3.2	9.7
7	2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр	5.4	1.9	3.7	1.5	1.7	5.1
8	2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.9	0.3	0.9	0.4	-	-
10	2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	-	-	-	-	-	-
Урсгал зардлын дүн			289.8	100.0	257.1	100.0	32.7	100.0
Хөрөнгийн зардлын тооцоо								
Хөрөнгийн зардлын дүн			-	-	-	-	-	-
НИЙТ ТӨСВИЙН ДҮН			289.8	100.0	257.1	100.0	32.7	100.0

Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийн талаар :

Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах, Төсвийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, төсвийн хөрөнгийн төлөвлөлт, зарцуулалтын ил тод байдлыг хангах үүднээс өөрийн санхүүгийн үйл ажиллагааны зарцуулалтыг www.shilendans.gov.mn цахим хуудас болон байгууллагын мэдээллийн самбарт цаг хугацаанд нь бүрэн мэдээлсэн.

Санхүүгийн тайланд өгсөн хараат бус аудиторын дүгнэлт

Манай байгууллагын 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй санал дүгнэлт” өгч 2.2 сая төгрөгийн өглөгийг барагдуулах 1 заалт бүхий зөвлөмжийг ирүүлсэн. Зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх шийдвэрийн хэрэгжилтийг ЯАГ болон “Мишээл-Од” аудит ХХК-д хүргүүлсэн.

Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах, Төсвийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, төсвийн хөрөнгийн төлөвлөлт, зарцуулалтын ил тод байдлыг хангах үүднээс өөрийн санхүүгийн үйл ажиллагааны зарцуулалтыг www.shilendans.gov.mn цахим хуудас болон байгууллагын мэдээллийн самбарт цаг хугацаанд нь бүрэн мэдээлсэн.

Санхүүгийн тайланд өгсөн хараат бус аудиторын дүгнэлт

Манай байгууллагын 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй санал дүгнэлт” өгч 2.2 сая төгрөгийн өглөгийг барагдуулах 1 заалт бүхий зөвлөмжийг ирүүлсэн. Зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх шийдвэрийн хэрэгжилтийг ЯАГ болон “Мишээл-Од” аудит ХХК-д хүргүүлсэн.

МИШЭЭЛ-ОД АУДИТ ХХК
Нэгтгэн байр: Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг
Аудиторын үйлчилгээний хугацаа: 2021.04.05 № А/55

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРӨЙН
АУДИТЫН ГАЗРЫН ДАРГА БИГЭЭД
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Х.ТҮВШИН-БАЯР
ТАНАА

АУДИТЫН САНАЛ ДҮГНЭЛТ

Зөрчилгүй санал дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Говь-Алтай аймаг дахь төрийн аудитын газрын 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөрхөр санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгийн хөрөнгө, мөнгөн гүйцэтгэлийн тайлан, тодруулгад болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Говь-Алтай аймаг дахь төрийн аудитын газрын 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөрхөр санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл материаллаг алдаагүй, Төсвийн тухай хууль, Нэгтгэн бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нэгтгэн бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан холбогдох журамд нийцүүлэн үнэн зөв, шударга тогилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авчлалын дагуу гүйцэтгэж, шалгалтад этгэхдээс харах бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидийн цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотлоого нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Аудитаар Говь-Алтай аймаг дахь төрийн аудитын газрын 2020 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан дах үндэслэл, өмнө гүйцэтгэлийн дүн хэмжээ болон илчлэл тодруулга, тус байгууллагад мөрдөж байгаа нэгтгэн бодох бүртгэлийн бодлого, бүртгэл нөхцөл, програм хангамж, дотоод хяналтын систем болон удирдлагын хийсэн томоохон тооцооллыг шалгаж, аудитын санал дүгнэлтийг дэмжих нотлох зүйлсийг хангалттай цуглуулсан.

Бусад мэдээлэл

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Аудитын хүрээнд бусад асуудлыг нэгтгэсэн байдалаар авч үзсэн ба дүгнэлтээс гаргахдаа тусдаа дүгнэлт гаргаагүй болно.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээлэлтэй хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нэгтгэн бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нэгтгэн бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу үнэн зөв, шударга бэлтгэж тогилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг захиран эсвэл алдаанаас үүсэж болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шударгалатай гэж үзсэн дотоод хяналтуудыг хэрэгжүүлэх хариуцлага хүлээнэ.

Аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Аудитын байгууллага захиран эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийлэлээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АБЭОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар түүнийг бүтэйн илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь захиран эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дансараа эсвэл нийгмэд үл санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэгшлэлийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

МИШЭЭЛ ОД АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ Т.ОДОНЧИМЭГ

2021 оны 04 дугаар сарын 05-ны өдөр

8 БҮЛЭГ ДҮГНЭЛТ, САНАЛ

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь 2021 онд дэвшүүлсэн “Аудитыг цахимжуулж, нэгтгэн удирдах тогтолцоог бүрдүүлэн төлөвшүүлэх” ийн зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллалаа.

№	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
1	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
2	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
3	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
4	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
5	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
6	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
7	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
8	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
9	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт
10	Тайлангийн нэр	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт	Тайлангийн дүгнэлт

Дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд Шилэн дансны цахим хуудсанд 281 санхүүгийн тайлангийн аудитын шилэн дансны мэдээллийг оруулахаас 273 байгууллагын мэдээллийг бүрэн оруулсан, 8 байгууллагын мэдээллийг цахим системд шивэх цэс үүсгээгүй тул шивэгдээгүй болно. Цахим системд 2020, 2021 онуудын статистик мэдээний бүртгэлийн маягтын дагуу шивэлт хийгдэж байна.

Эхний хагас жилд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит, өмнөх онуудын аудитаар өгсөн шийдвэрийг хэрэгжүүлэх, төрийн албан хаагчдыг ажлаас халж цалингийн нөхөн олговор олгосон асуудлыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төрийн өмнөөс төрийг төлөөлж асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор аймгийн Засаг даргын тамгын газар, Прокурорын газар, Цагдаагийн газартай хамтран ажиллаж байна.

АДБОУС-ыг Монгол Улсын “Төрийн аудит”-ын /MNS 6817:2020/ стандартын хүрээнд аудитын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэх зорилтыг хэрэгжүүлэн ажиллалаа.

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь санхүүгийн тайлангийн аудитаар 198 санхүүгийн тайланд дүгнэлт өгч, 78 санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулж гүйцэтгэлийн 4, нийцлийн 1 буюу илрүүлснээс 6,740.1 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг залруулж, 29,859.9 сая төгрөгийн зөрчилд 249 заалт бүхий зөвлөмж, 8,018.4 сая төгрөгийн арилгуулах нийт 4 аудит гүйцэтгэж, 45,505.3 сая төгрөгийн алдаа зөрчил зөрчил албан шаардлага, 886.9 сая төгрөгийн төлбөрийн акт, 47 албан тушаалтан хариуцлага тооцох албан шаардлагыг эрх бүхий албан тушаалтан хүргүүлсэн байна.

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь санхүүгийн тайлангийн аудитаар 198 санхүүгийн тайланд дүгнэлт өгч, 78 санхүүгийн тайланг түүвэрт хамруулж гүйцэтгэлийн 4, нийцлийн 1 буюу илрүүлснээс 6,740.1 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг залруулж, 29,859.9 сая төгрөгийн зөрчилд 249 заалт бүхий зөвлөмж, 8,018.4 сая төгрөгийн арилгуулах нийт 4 аудит гүйцэтгэж, 45,505.3 сая төгрөгийн алдаа зөрчил зөрчил албан шаардлага, 886.9 сая төгрөгийн төлбөрийн акт, 47 албан тушаалтан хариуцлага тооцох албан шаардлагыг эрх бүхий албан тушаалтан хүргүүлсэн байна.

Говь-Алтай аймаг дахь Төрийн аудитын газрын зүгээс дараах санал, хүсэлтийг хүргүүлж байна. Үүнд:

- Нэгдсэн удирдамжаар хийсэн аудитаар өгсөн саналыг хэрхэн шийдвэрлэсэн талаар орон нутагт мэдэгдэж байх
- Нэгдсэн удирдамжаар хийж байгаа аудитын талбарын ажил хийх хугацааг нэмэгдүүлэх, түүвэрт хамруулах хэмжээ, цар хүрээг тогтоож аудиторын ажлын ачаалал багасаж, аудитын чанар, үр өгөөж дээшлэхээр байгааг анхаарч үзэх
- Тусгай сангаас иргэд, аж ахуйн нэгжид олгосон зээлийн мэдээллийг Монгол банкны зээлийн мэдээллийн санд оруулах асуудлыг нэгдсэн байдлаар шийдвэрлэх.
- Төрийн аудитын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-т “Төрийн аудитын үндсэн зорилт нь төрийн санхүү, төсөв, нийтийн өмчийг хууль ёсны дагуу арвилан хэмнэлттэй, үр ашигтай, үр нөлөөтэйгөөр төлөвлөх, хуваарилах, ашиглах, зарцуулахад хяналт тавих, түүнчлэн төрийн санхүүгийн удирдлагыг сайжруулж, эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг хангахад дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэнэ”, Прокурорын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-т “Прокурор төрийн ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзвэл төрийн байгууллагын хүсэлтээр, нийтийн ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзвэл төрийн байгууллагын хүсэлт, эсхүл өөрийн санаачилгаар захиргааны болон иргэний хэрэг шүүхээр хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд зохигчоор, эсхүл гуравдагч этгээдээр оролцоно” гэж заасан. Дээрх чиг үүргийн хүрээнд Төрийн аудитын байгууллага, Прокурорын байгууллагууд нь төрд учруулсан хохирлыг төлүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллах боломжтой байна. Иймд холбогдох төрийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх
- Шүүхийн шийдвэрийн дагуу байгууллагын цалингийн сангаас олгосон цалингийн нөхөн олговрыг нэхэмжлэн төрийг хохиролгүй болгох ажлыг нэгдсэн байдлаар шийдвэрлэх

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Говь-Алтай аймаг дахь
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

www.audit.mn

70483413